

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Юридичний факультет
Кафедра державно-правових дисциплін та українознавства
Кафедра міжнародних відносин

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ОК 2. ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ПРАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО
ІНТЕЛЕКТУ
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми *Право*
за спеціальністю *081 «Право»*
на другому (магістерському) рівні вищої освіти

Суми – 2024

Розробник:

Наталія БОНДАР, доктор філософії за спеціальністю 081 Право, доцент

(підпис)

(прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри ДПД та українознавства	протокол від <u>11.06.2024</u> № <u>12</u>	
	Завідувач кафедри	 Світлана ШЕСТАКОВА (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(підпис)

Марина КУЗНЕЦОВА

(ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма

(підпис)

Олег РОГОВЕНКО

(ПІБ)

Рецензія на робочу програму(додається) надана:

В. Ткаченко

(ПІБ)

І. Арістова

(ПІБ)

Методист відділу якості освіти, ліцензування та акредитації

(підпис)

Марія Бакаміж

(ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі:

дата: 20.06 2024 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ				
1	Назва ОК	ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ ПРАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ		
2	Факультет/кафедра	Юридичний факультет, кафедра ДПД та українознавства		
3	Статус ОК	Обов'язковий		
4	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для	Освітньо-професійна програма «Право» за спеціальністю 081 «Право»		
5	ОК може бути запропонований для			
6	Рівень НРК	Другий (магістерський) рівень вищої освіти, НРК – 7 рівень		
7	Семестр та тривалість вивчення	Денна форма навчання: 1 семестр, 1-10 тиждень Заочна форма навчання: 1-й курс		
8	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів ЄКТС		
9.1	Загальний обсяг годин для <u>денної</u> форми навчання та їх розподіл (осінній семестр) – 90 годин	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота
		Лекційні – 10 годин	Практичні /семінарські - 22 годин	Лабораторні
9.2	Загальний обсяг годин для <u>денної</u> форми навчання та їх розподіл (весняний семестр) – 60 годин	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота
		Лекційні – 10 годин	Практичні /семінарські - 22 годин	Лабораторні
9.3	Загальний обсяг годин для <u>заочної</u> форми навчання та їх розподіл – 150 годин	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота
		Лекційні – 8 годин	Практичні /семінарські – 8 годин	Лабораторні
	Мова навчання	Державна (українська)		
	Викладач/Координатор освітнього компонента	<i>Осінній семестр</i> Бондар Наталія Анатоліївна, доцент, доктор філософії зі спеціальності 081 Право Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, кабінет 114 г <i>Весняний семестр</i> Клочко Альона Миколаївна, професор кафедри міжнародних відносин Години консультацій – кожного вівторка о 12.15, онлайн		
	Контактна інформація	ashatana2010@ukr.net alenaklocko@gmail.com		
	Загальний опис освітнього компонента	<p>Курс ґрунтується на теорії сучасного розуміння сутності етичних стандартів правничої діяльності та відповідальності правника з ціннісно-орієнтованим підходом до професії з урахуванням її соціальної місії. Дисципліна покликана дати можливість майбутнім фахівцям ознайомитися з етичними особливостями юридичної діяльності, залучитися до фундаментальних професійних моральних цінностей, засвоїти вимоги до професійних якостей, отримати цілісне уявлення про важливі практичні аспекти юридичної діяльності та відповідальності правників.</p> <p>Вивчення дисципліни сприяє формуванню світогляду нових поколінь правничої професії з усвідомленням ними цінностей та значення правничої професії та ролі кожного її представника для утвердження верховенства права у сучасному демократичному суспільстві.</p>		

		Друга частина курсу спрямована на ознайомлення студентів з основними етичними принципами, які керують правничою професією, а також на вивчення правових аспектів регулювання штучного інтелекту (ШІ). Курс розглядає моральні та правові виклики, що виникають у зв'язку із застосуванням ШІ у правовій сфері, аналізує міжнародні стандарти та підходи до регулювання (в тому числі відповідне правове регулювання ЄС), вивчаються перспективи розвитку етичних і правових норм у цій галузі. Курс охоплює окремі питання поточного застосування цифрових технологій з елементами штучного інтелекту в різних сферах суспільного життя, зокрема в Україні, включаючи банківську сферу, правосуддя та юридичну діяльність загалом. Особлива увага приділяється проблематиці використання таких технологій у безпечних для суспільства межах, а також правовим аспектам їх регулювання з метою забезпечення відповідності етичним та правовим стандартам.
	Мета освітнього компонента	<i>Мета освітнього компонента:</i> вивчення студентами актуальних питань етичних відносин з урахуванням професійної діяльності правників, а також вимог чинного законодавства, також сформувати навички етичного спілкування у практичній діяльності, розуміння сутності та наслідків професійної відповідальності правника.
	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Освітній компонент базується на таких курсах, як Актуальні проблеми забезпечення сталого розвитку держави та права. Освітній компонент є основою для таких курсів, як Актуальні проблеми конституційного та адміністративного права, Актуальні проблеми публічного права, Актуальні проблеми приватного права.
	Політика академічної доброчесності	<p>Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю, результатів навчання. Очікується, що здобувачі вищої освіти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається нормативними документами Сумського національного аграрного університету, зокрема Кодексу академічної доброчесності, Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ (повний перелік нормативних документів розміщений на сайті університету https://snau.edu.ua/viddil-zabezpechennya-yakosti-osviti/zabezpechennya-yakosti-osviti/akademichna-dobrochesnist/).</p> <p>За порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повторне проходження оцінювання (контрольної роботи, іспиту, заліку тощо); – повторне проходження навчального курсу; – попередження; – винесення догани; – відрахування з університету; (ч.5 ст. 48 проекту Закону України «Про освіту»); – арешт або обмеження волі, або позбавлення волі, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю із штрафом.
	Посилання на курс у Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4679

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Дисциплінарні результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (вказати номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)					Як оцінюється ДРН?
	РН2	РН3	РН4	РН9	РН14	
ДРН1. Застосовувати базові теоретичні знання та навички практичної поведінки в правовому середовищі, правові засади застосування штучного інтелекту а різних сферах суспільного життя		X	X	X		Проведення модульного контролю; експрес-опитування
ДРН2. Формувати світогляд з усвідомленням цінностей та значенням правничої професії й ролі кожного для утвердження верховенства права у сучасному демократичному суспільстві.	X				X	Проведення модульного контролю; експрес-опитування
ДРН3. Дотримуватися етичних стандартів юридичної діяльності, стандартів професійної незалежності як із правової, так і з морально-етичної позиції, використовувати морально-етичні норми та правила поведінки у конкретних життєвих та службових ситуаціях.	X				X	Проведення модульного контролю, підготовка та захист презентації
ДРН4. Надавати оцінку своїм вчинкам та вчинкам оточуючих з позицій норм професійної етики та моралі; дотримуватися поведінки у колективі та з громадянами відповідно до норм професійного етикету.		X	X	X		Тестування, вирішення практичних завдань

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Денна/заочна форма навчання

Осінній семестр					
Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу				Рекомендована література
	Аудиторна робота			Само стійна робота	
	Лк	П.з / семін. з	Лаб. з.		
Тема 1. Юридична етика: поняття, види, джерела 1. Правнича професія: місія та цінності. 2. Професійні обов'язки та права правника. Принципи юрпрофесії. 3. Професійна етика: поняття, види, джерела, структура. 4. Юридична етика як вид професійної етики: поняття, предмет, завдання. Відмінність юридичної етики і етики права. 5. Деформація моральної та професійно-	2 /2	2 /2		6/14	1,4,6

правової свідомості у працівників юридичних професій					
<p><i>Тема 2. Основні засади юридичної освіти в Україні.</i></p> <p>1. Роль та призначення системи освіти в організації соціального життя.</p> <p>2. Система юридичної освіти в Україні.</p> <p>3. Основні засади та державні стандарти.</p> <p>4. Суб'єкти освітньої діяльності, їх права та обов'язки та етичні засади.</p> <p>5. Освітні рівні в системі освіти згідно чинного законодавства України.</p> <p>6. Принципи організації та функціонування системи юридичної освіти в контексті правової реформи в Україні.</p> <p>7. Характеристика окремих форм та методів навчання в системі юридичної освіти.</p>	- /-	2 /2	6/14	1,4,6,34,35,36	
<p><i>Тема 3. Світоглядні та морально-етичні цінності правничої професії.</i></p> <p>1. Загальнотеоретичний аналіз правових цінностей.</p> <p>2. Класифікація правових цінностей</p> <p>3. Формування правових цінностей</p>	-/-	2 /2	6/14	1-31	
<p><i>Тема 4. Конфлікти в праві та роль юристів у їх вирішенні</i></p> <p>1. Об'єктивність як основоположний принцип правничої діяльності. Співвідношення об'єктивності та неупередженості.</p> <p>2. Конфлікт інтересів у професійній правничій діяльності: поняття та сутність.</p> <p>3. Межі конфлікту інтересів. Вимоги щодо несумісності у правничій діяльності.</p>	2 /-	2/-	6/14	1,4,5,6,10-31	
<p><i>Тема 5. Добросовісність як важлива морально-етична складова діяльності юриста.</i></p> <p>1. Добросовісність як принцип діяльності юриста. Практика перевірки на добросовісність в судових і правоохоронних органах.</p> <p>2. Добросовісність як принцип державної служби.</p> <p>3. Добросовісність як принцип і стандарт етичної поведінки виконання професійних обов'язків юристами.</p> <p>4. Добросовісність як вимога до самого конкурсу та кандидата – учасника конкурсу.</p> <p>5. Поняття незалежності та безсторонності правника. Практичні аспекти реалізації незалежності, безсторонності та добросовісності.</p>	2/-	2 /2	6/13	1-40	
<p><i>Тема 6. Конфіденційність та збереження професійної таємниці</i></p>	- /2	2 /-	6/13	1-40	

1. Особливості конфіденційності як предмета професійної таємниці. Дія принципу конфіденційності в часі. 2. Зміст професійної таємниці: матеріали, документи, інші відомості, якими користується правник в процесі виконання професійних обов'язків. 3. Відповідальність за порушення принципу конфіденційності.					
<i>Тема 7. Етичні засади взаємовідносин між правниками.</i> 1. Моральна культура спілкування. 2. Моральні якості правників. 3. Форми реагування на неетичну поведінку колег.	- /2	2 /-		6/13	1-40
<i>Тема 8. Дотримання високих етичних стандартів на робочому місці і поза ним, офлайн та онлайн</i> 1. Етичні вимоги до публіцистичної діяльності правника. 2. Культура спілкування. 3. Моральність у приватному житті правників.	2 /-	2 /-		6/13	1-40
<i>Тема 9. Стандарти професійної діяльності та відповідальності правника</i> 1. Міжнародні стандарти професійної відповідальності правника. 2. Європейські стандарти професійної відповідальності правника. 3. Вітчизняні стандарти професійної відповідальності правника.	- /2	2/-		5/13	1-40
<i>Тема 10. Професійна відповідальність правника в Україні і за кордоном</i> 1. Професійна відповідальність судді 2. Професійна відповідальність адвоката 3. Професійна відповідальність прокурора 4. Професійна відповідальність нотаріуса 5. Вплив приватного життя на професійну відповідальність правника	2/-	4 /-		5/13	1-40
Всього	10/8	22/8		58/134	
Весняний семестр					
<i>Тема 1. Основи законодавства про Штучний Інтелект (ШІ)</i> 1. Поняття ШІ на національному рівні. Етика використання ШІ. 2. Суспільна користь та суспільна небезпечність цифрових технологій з елементами штучного інтелекту. Цифрові технології з елементами ШІ здатні значно підвищити ефективність суспільних і приватних процесів, таких як управління ресурсами, розвиток медицини, удосконалення транспорту, аналіз великих даних для прогнозування. Водночас вони несуть ризики суспільної безпеки, зокрема можливість дискримінації через помилки алгоритмів,	2	2		22	Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828

<p>загрози кібербезпеці, маніпуляції інформацією, порушення прав людини та концентрація влади у руках корпорацій або держав, які контролюють ШІ-технології. Суспільна небезпечність також полягає у ризиках використання ШІ для порушення приватності та зловживання персональними даними.</p> <p>3. Закон ЄС про Штучний Інтелект (Artificial Intelligence Act of 13 June 2024, набрання законної сили з 2 серпня 2026 року), мета прийняття та сфера застосування.</p> <p>4. Структура Закону ЄС про ШІ, основні поняття (ст. 3 Закону ЄС про ШІ).</p> <p>5. Обмеження щодо використання систем ШІ.</p> <p>6. Заборонені практики ШІ (Розділ II, ст. 5)</p>				<p>(ARTIFICIAL INTELLIGENCE ACT). URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689.</p> <p>Proposal for a Regulation of The European Parliament and of The Council Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) And Amending Certain Union Legislative Acts. COM/2021/206 final. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52021PC0206.</p> <p>Amendments adopted by the European Parliament on 14 June 2023 on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on laying down harmonized rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act) and amending certain Union legislative acts (COM(2021)0206 – C9-0146/2021 – 2021/0106(COD)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0236_EN.html.</p> <p>European Council meeting Conclusions (23 and 24 June 2022). URL: https://www.consilium.europa.eu/media/57442/2022-06-2324-euco-conclusions-en.pdf?fbclid=IwAR06sBgyr5Ss1owQB6oUo-SiqBZpB56e8iogkBNB1wUZfCr0-teNfllh_uY.</p> <p>An official website of the European Union, (1993). Accession criteria. European Commission - Enlargement - Accession criteria (Copenhagen criteria). URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/accession-criteria_en.</p>
<p><i>Тема 2. Правове регулювання ШІ в Україні.</i></p> <p>1. Проблеми уніфікації термінології щодо визначення поняття ШІ у національному законодавстві. Відсутність єдиного підходу до визначення ШІ на законодавчому рівні. Проблеми адаптації міжнародних термінів та концепцій ШІ у національне правове поле. Використання понять «штучний інтелект», «алгоритми», «автоматизовані системи» у різних нормативно-правових актах. Потреба</p>	2	4	22	<p>Проект Закону про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа». 2926-IX від 23.02.2023 (2021–2027). URL: https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Car</p>

<p>створення чіткого термінологічного апарату для ефективного регулювання ІІІ у національному законодавстві. Проблема визначення меж відповідальності за діяльність ІІІ у різних сферах правозастосування.</p> <p>2. Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025року, питання впровадження сучасних фін. послуг. П'ять цілей Стратегії.</p> <p>3. Міжнародні зобов'язання України у сфері фінансових послуг, які передбачено імплементувати в межах Стратегії розвитку фінансового сектору України.</p> <p>4. Перспективи розвитку правового регулювання суспільних відносин, ЩО утворюються у зв'язку з розвитком систем ІІІ</p>				<p>d/41298.</p> <p>Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні:</p> <p>Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text.</p> <p>Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану. Постанова Національного банку України від 24.02.2022 № 18. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text.</p> <p>Проект Закону про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу "Цифрова Європа" (2021 – 2027) № 2926-IX від 23.02.2023. URL: https://itd.rada.gov.ua/bilInfo/Bills/Card/41298.</p>
<p><i>Тема 3. Технології ІІІ у банківській сфері України</i></p> <p>1. Причинний комплекс розвитку технологій ІІІ у сфері банківської діяльності. Розвиток технологій штучного інтелекту (ІІІ) у банківському секторі обумовлений кількома ключовими факторами. До них належать зростаюча потреба у підвищенні ефективності банківських операцій, скорочення операційних витрат, оптимізація процесів управління ризиками, а також адаптація до сучасних вимог клієнтів щодо якості та швидкості обслуговування.</p> <p>2. Окремі види систем ІІІ у банківській сфері, їх вплив на якість банківських операцій.</p> <p>3. Проблеми банківського сектору економіки у період дії правового режиму воєнного стану.</p> <p>4. Доцільність та своєчасність застосування ІІІ у банківському секторі економіки у період дії правового режиму воєнного стану. Обмежений доступ до фінансових ресурсів, як для банків, так і для їхніх клієнтів, через порушення інфраструктури та логістичних ланцюгів. Зростання кредитних ризиків через зниження платоспроможності клієнтів унаслідок військових дій. Посилення загроз кібербезпеці, пов'язаних з агресивними атаками на інформаційні системи банків, що потребує термінового підсилення захисних механізмів.</p> <p>Виникнення труднощів з обслуговуванням та погашенням зовнішніх зобов'язань у зв'язку з обмеженням валютних операцій. Впровадження додаткових нормативних вимог, пов'язаних із контролем за фінансовими потоками у період воєнного стану.</p> <p>5. Напрямки вдосконалення національного банківського законодавства щодо регулювання ІІІ.</p>	2	2	22	<p>Klochko A, Kurylo M, Rohovenko O, et al. (2024). The legal regulation of artificial intelligence security in Ukrainian banking. Journal of Infrastructure, Policy and Development. Vol. 8, #2. P.1-14. https://doi.org/10.24294/jipd.v8i2.2582. URL: https://systems.enpress-publisher.com/index.php/jipd/article/view/2582/2129</p> <p>Klochko A. Удосконалення законодавства України щодо регулювання технологій штучного інтелекту в банківській сфері в умовах євроінтеграції (in Ukrainian). Improvement of the legislation of Ukraine regarding the regulation of AI technologies in the banking sphere in the conditions of European integration. Section in the collective monograph on the topic: "The Modern Paradigm of Public and Private Law in the Conditions of Sustainable Development". ISMA University of Applied</p>

				<p>Sciences, Sumy National Agrarian University, 2023. P. 333-352. URL: http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/362. DOI https://doi.org/10.30525/978-9934-26-331-6-15.</p> <p>Kostenko, O.M., Bieliakov, K.I., Tykhomyrov, O.O. et al. "Legal personality" of artificial intelligence: methodological problems of scientific reasoning by Ukrainian and EU experts. Springer. February 2023. AI & Soc. URL: 10.1007/s00146-023-01641-0. URL: https://www.springerprofessional.de/en/legal-personality-of-artificial-intelligence-methodological-prob/24008090.</p> <p>Клочко А.М., Шморгун Я.О. Стан та перспективи розвитку технологій штучного інтелекту у сфері банківської діяльності в Україні. Юридичний науковий електронний журнал Запорізького національного університету, № 4, 2023. Стр. 482-486. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2023/117.pdf.</p> <p>Клочко А.М. Стан впровадження технологій штучного інтелекту у сфері банківської діяльності України в умовах дії правового режиму воєнного стану. Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (25-28 квітня 2023 р.). – Суми, 2023. – С. 623.</p>
<p><i>Тема 4. Можливості ШІ для протидії корупції</i> 1. Корупційні ризики в Україні в умовах воєнного стану. Нові види корупційних кримінальних правопорушень. Загальна характеристика корупційних ризиків: посилення корупційних загроз у державних органах та організаціях під час воєнного стану через послаблення контролю та моніторингу. Незаконне використання гуманітарної допомоги та державних ресурсів. Корупційні схеми при наданні військової та цивільної допомоги. Зловживання у сфері відновлення пошкодженої інфраструктури та будівництва. Неправомірні вигоди в контексті закупівель військової</p>	2	2	22	<p>Кримінальний кодекс України. URL: http://zakon1.rada.gov.ua</p> <p>Текст проекту нового кримінального Кодексу. URL: https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code.</p> <p>Klochko A.M., Zelenskyi O.M. Exploring the capacity of AI technologies to combat corruption. Юридичний науковий</p>

<p>техніки та медичних засобів.</p> <p>2. Застосування ШІ для зниження корупційних ризиків у сфері публічних закупівель. Prozoogo як інструмент для моніторингу здійснення публічних закупівель. Роль штучного інтелекту у виявленні корупційних схем: використання алгоритмів для аналізу даних про закупівлі та виявлення аномалій або підозрілих схем; автоматизований моніторинг тендерів та транзакцій з метою попередження конфліктів інтересів і маніпуляцій. Огляд функцій та можливостей Prozoogo як інструменту прозорого здійснення державних закупівель. Використання Prozoogo для моніторингу публічних закупівель у реальному часі, з метою забезпечення відкритості та запобігання корупційним ризикам.</p> <p>3. Зарубіжний досвід застосування цифрових технологій з елементами ШІ для протидії корупції. Використання ШІ у системах державного управління. Досвід країн Європейського Союзу у використанні цифрових інструментів для запобігання корупції в державних закупівлях.</p> <p>4. Можливості ШІ для протидії транснаціональній корупції. Застосування ШІ для відстеження та аналізу міжнародних грошових операцій, що можуть бути пов'язані з корупційними схемами. Міжнародне співробітництво у боротьбі з транснаціональною корупцією. Використання спільних платформ і баз даних, керованих ШІ, для обміну інформацією між різними державами та правоохоронними органами. ШІ як інструмент підтримки міжнародних антикорупційних ініціатив.</p>				<p>електронний журнал. № 2/2024 Р. 493-497. DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/122. URL: http://lsej.org.ua/2_2024/124.pdf.</p> <p>Позова Д. Д. Перспективи правового регулювання штучного інтелекту за законодавством ЄС. Часопис цивілістики. 2017. Вип. 27. С. 116-120.</p> <p>Прилипчук В.Г., Баранов О.С., Гиляка О.С. Проблема правового регулювання у сфері штучного інтелекту в контексті розвитку законодавства Європейського союзу. Вісник Національної академії правових наук України. № 2, 2022. DOI: 10.31359/1993-0909-2022-29-2-35. URL: http://visnyk.kh.ua/uk/article/problema-pravovogo-regulyvannya-u-sferi-shtuchnogo-intelektu-v-konteksti-rozvitku-zakonodavstva-yevropeyskogo-soyuzu</p>
<p><i>Тема 5. ШІ для застосування у правосудді</i></p> <p>1. Аналіз інструментів ШІ, що застосовуються в українському судочинстві.</p> <p>2. Автоматичний аналіз судових документів (виявлення ключової інформації)</p> <p>3. Прогнозування результатів судових процесів Оцінка ймовірності успіху у правовому процесі.</p> <p>4. Wincourt як інструмент що аналізує текст користувача та надає рекомендації юристам щодо законодавства.</p> <p>5. Verdictum PRO як система для пошуку та аналізу судових рішень.</p> <p>6. Justicia GPT як інструмент ШІ, призначений для покращення змісту юридичних документів.</p> <p>7. Проблеми та ризики застосування цифрових технологій ШІ у системі правосуддя</p>	2	2	18	<p>Кримінальний кодекс України. URL: http://zakon1.rada.gov.ua</p> <p>Текст проекту нового кримінального Кодексу. URL: https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code.</p> <p>Беспалько І.Л., Завгородня А.С., Кужель К.С. Штучний інтелект у кримінальному процесі. Практичне застосування через призму закордонного досвіду. Юридичний науковий електронний журнал. № 10/2021. С. 473-476. DOI https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/124. URL: http://www.lsej.org.ua/10_2021/126.pdf.</p>
Всього	10	12	128	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

**Денна/заочна форма навчання
Осінній семестр**

ДРН	Методи викладання	Кіл-ть	Методи навчання (які	Кіл-ть
-----	-------------------	--------	----------------------	--------

	(робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	годин	види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	годин
ДРН1. Застосовувати базові теоретичні знання та навички практичної поведінки в правовому середовищі	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	10/2	- опрацювати та виконати практичні завдання ;	15/34
ДРН2. Зформувати світогляд з усвідомленням цінностей та значенням правничої професії й ролі кожного для утвердження верховенства права у сучасному демократичному суспільстві.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	10/2	- опрацювати та виконати практичні завдання ;	15/34
ДРН3. Дотримуватися етичних стандартів юридичної діяльності, стандартів професійної незалежності як із правової, так і з морально-етичної позиції, використовувати морально-етичні норми та правила поведінки у конкретних життєвих та службових ситуаціях.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	10/2	- опрацювати та виконати практичні завдання ;	14/33
ДРН4. Надавати оцінку своїм вчинкам та вчинкам оточуючих з позицій норм професійної етики та моралі; дотримуватися поведінки у колективі та з громадянами відповідно до норм професійного етикету.	- проведення лекційних та практичних занять з мультимедійними презентаціями до кожної з тем; - робота в групах, обговорення на заняттях дискусійних питань, виконання індивідуальних завдань.	12/2	- опрацювати та виконати практичні завдання ; - написання тез	14/33
Всього годин		32/16		58/74

Весняний семестр

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кількість годин

	аудиторних занять, консультацій)		
ДРН1. Застосовувати методологічний апарат юридичної етики для побудови власних науково обґрунтованих тверджень та монологів	- проведення лекційних та практичних занять мультимедійними презентаціями до кожної з тем	<p>Роль етики в системі соціально-гуманітарних наук. Визначення етики як соціально-гуманітарної науки, її предмет та завдання.</p> <p>Взаємозв'язок етики з іншими соціальними науками: правом, філософією, соціологією та психологією. Етика як регулятор соціальних відносин: вплив на формування моральних норм та цінностей у суспільстві. Значення етики для формування правосвідомості та правової культури. Роль етичних принципів у діяльності правничих інститутів та правозахисних організацій. <i>Нормативний, інтерпретаційний та прикладний виміри етичних норм.</i></p> <p>Нормативний вимір: формування етичних норм у вигляді правових кодексів та стандартів поведінки. Інтерпретаційний вимір: можливості різного тлумачення етичних норм залежно від конкретних обставин.</p> <p>Прикладний вимір: реалізація етичних норм на практиці у повсякденній правовій діяльності, їхнє застосування до конкретних юридичних ситуацій. Взаємодія нормативних, інтерпретаційних та прикладних аспектів етики в контексті правової практики.</p>	20
ДРН2. Орієнтуватися у чинному законодавстві України та ЄС щодо правового регулювання ШІ, вміти визначати коло заборонених практик ШІ	- вивчення основних термінів та структури чинного законодавства України та ЄС щодо правового регулювання ШІ	<p>Додаткове опрацювання лекційного матеріалу: здійснюється для глибшого розуміння основних теоретичних положень, вивчених під час лекцій, з метою підвищення рівня засвоєння інформації та її застосування на практиці. Це включає самостійне опрацювання нормативно-правових актів, доктринальних джерел та матеріалів судової практики. Тлумачення положень Закону ЄС про ШІ: передбачає детальний аналіз та інтерпретацію правових норм, викладених у Законі ЄС про штучний інтелект. Це включає з'ясування мети, сфери застосування та ключових положень закону, з урахуванням практики його імплементації, а також їх впливу на правовідносини, пов'язані з використанням ШІ.</p> <p>Аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань та написання ґрунтовних висновків до роботи: полягає в критичному осмисленні виконаних завдань, оцінці їх результатів та виявленні можливих шляхів удосконалення правової практики. Висновки до роботи мають бути аргументованими та</p>	20

		<p>обґрунтованими, базуючись на застосованих правових джерелах, практичних аспектах і аналітичних висновках.</p> <p>Проходження тренувального тестування за кожною з тем: це етап, спрямований на перевірку та закріплення отриманих знань. Тестування дозволяє оцінити рівень засвоєння матеріалу з кожної теми, виявити прогалини у знаннях і підготуватися до подальших етапів правничої діяльності, зокрема з урахуванням положень чинного законодавства.</p>	
<p>ДРН 3. дотримуватися основних понять, правильності використання термінів «штучний інтелект», «алгоритми», «автоматизовані системи» у різних сферах застосування в тому числі у правовій площині</p>	<p>дискусійні питання щодо виділення самостійної галузі права «Право штучного інтелекту», порівняльно-правова оцінка, прогнозування</p>	<p>Правовий аналіз опитування, зокрема анкетного або усного, експертних оцінок та інтерв'ю респондентів, прогнозування, аналіз та узагальнення даних: передбачає систематичне дослідження отриманих відповідей з метою виявлення тенденцій та закономірностей. Такий аналіз включає обробку інформації, отриманої від респондентів шляхом опитування, інтерв'ю чи експертних оцінок, а також прогнозування правових наслідків на підставі отриманих даних. Правовий аналіз також охоплює узагальнення результатів для формування обґрунтованих висновків, які можуть бути використані для розробки правових рішень або рекомендацій.</p> <p>Додаткове опрацювання лекційного матеріалу: передбачає поглиблене вивчення теми з метою закріплення та розширення знань, отриманих під час лекцій. Це включає аналіз нормативних актів, наукових публікацій, судової практики та інших джерел, що стосуються тематики, для кращого розуміння предмету та підвищення рівня правової підготовки.</p> <p>Підготовка до презентації практичних робіт та обґрунтування положень щодо переваг та ризиків впровадження ШІ у юридичній галузі: передбачає розробку чітких та структурованих аргументів щодо позитивних та негативних аспектів використання штучного інтелекту в правовій сфері. Під час підготовки до презентації акцентується увага на аналізі правових, етичних та регуляторних питань, пов'язаних із ШІ, з метою обґрунтування практичних рекомендацій та висновків щодо його впровадження в юридичну діяльність</p>	20
<p>ДРН 4. Самостійно опрацювати навчальну і наукову літературу, в тому числі</p>	<p>Ознайомлення студентів з методами кримінального права як навчальної</p>	<p>Аналіз проведеної роботи під час виконання практичних завдань та написання ґрунтовних висновків до роботи: полягає у критичному розгляді процесу виконання практичних завдань, включаючи</p>	20

інтернет-ресурси з питань застосування ШІ у банківському секторі економіки	дисципліни: з'ясування і роз'яснення теоретичних положень, аналіз законодавства та практики його застосування	<p>оцінку їхньої ефективності, точності та відповідності поставленим цілям. Після проведення практичних завдань необхідно сформулювати обґрунтовані висновки, спираючись на отримані результати та їхнє значення для подальшої правової практики. Висновки мають бути логічними, чіткими та аргументованими, ґрунтуючись на фактичних даних та нормативно-правовій базі.</p> <p>Проходження тренувального тестування за кожною з тем: передбачає перевірку засвоєння ключових концепцій та положень за кожною темою з метою підготовки до основного іспиту. Тестування допомагає виявити прогалини у знаннях, закріпити матеріал та оцінити рівень готовності до практичного застосування правових норм і концепцій у реальних ситуаціях.</p> <p>Осмислення причинного комплексу розвитку інноваційних технологій в умовах дії правового режиму воєнного стану: включає глибокий аналіз факторів, що стимулюють впровадження інноваційних технологій, зокрема штучного інтелекту, в умовах воєнного стану. Це стосується дослідження потреб підвищення ефективності, оперативності та безпеки в різних сферах, зокрема у фінансовому секторі та державному управлінні, що виникають в умовах обмежених ресурсів та посилені ризиків.</p> <p>Оцінка ризиків застосування ШІ у банківському секторі економіки: полягає в ідентифікації та аналізі потенційних загроз, пов'язаних із використанням ШІ у банківських операціях. Це може включати кібербезпеку, етичні питання, можливі помилки в алгоритмах та їхній вплив на фінансові операції, а також регуляторні проблеми, пов'язані із захистом прав споживачів і відповідальністю за рішення, прийняті ШІ-системами.</p>	
Всього годин			128

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Осінній семестр

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

Денна/ заочна форма навчання

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Модуль 1 (теми 1-5)	50 балів / 50 %	До 5 тижня
1.1	Тестування тема 1	5 балів / 5%	1 тиждень

1.2	Тестування тема 2	5 балів / 5%	2 тиждень
1.3	Тестування тема 3	5 балів / 5%	3 тиждень
1.4	Тестування тема 4	5 балів / 5%	4 тиждень
1.5	Тестування тема 5	5 балів / 5%	5 тиждень
1.6	Індивідуальна дослідницька робота (реферат), презентація, виступ інформування	25 балів / 25 %	До 5 тижня
2	Модуль 2 (теми 6-10)	50 балів / 50 %	До 10 тижня
2.1	Тестування тема 6	5 балів / 5%	6 тиждень
2.2	Тестування тема 7	5 балів / 5%	7 тиждень
2.3	Тестування тема 8	5 балів / 5%	8 тиждень
2.4	Тестування тема 9	5 балів / 5%	9 тиждень
2.5	Тестування тема 10	5 балів / 5%	10 тиждень
2.6	Індивідуальна дослідницька робота (реферат), презентація, виступ інформування	25 балів / 25 %	До 10 тижня

Весняний семестр

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1	Практична робота 1. Юридична етика: поняття, види, джерела	15 балів	До 1 тижня
2	Практична робота 2. Основи законодавства про Штучний Інтелект (ШІ)	15 балів	До 2 тижня
3	Практична робота 3. Правове регулювання ШІ в Україні.	15 балів	До 3 тижня
4	Практична робота 4. Технології ШІ у банківській сфері України	15 балів	До 4 тижня
5	Практична робота 5. Можливості ШІ для протидії корупції.	15 балів	До 5 тижня
6	Практична робота 6. ШІ для застосування у правосудді	25 балів	До 6 тижня
	Залік		

Осінній семестр

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Тестування тема 1-5	0-1 балів	1-2 балів	3-4 балів	4-5 балів
	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест	Залежить від кількості вірних відповідей на тест
Індивідуальна дослідницька робота (реферат), презентація, виступ інформування	0-9 балів	10-14 балів	15-19 балів	20-25 балів
	Робота не виконана або виконана не правильно	Робота потребує значного доопрацювання	Робота потребує незначного доопрацювання	Робота виконана повністю при дотриманні академічної доброчесності
Тестування тема 6-10	0-1 балів	1-2 балів	3-4 балів	4-5 балів
	Залежить від кількості вірних	Залежить від кількості вірних	Залежить від кількості вірних	Залежить від кількості вірних

	відповідей на тест	відповідей на тест	відповідей на тест	відповідей на тест
Індивідуальна дослідницька робота (реферат), презентація, виступ інформування	<i>0-9 балів</i>	<i>10-14 балів</i>	<i>15-19 балів</i>	<i>20-25 балів</i>
	Робота не виконана або виконана не правильно	Робота потребує значного доопрацювання	Робота потребує незначного доопрацювання	Робота виконана повністю при дотриманні академічної доброчесності

Весняний семестр

5.1.1. Критерії оцінювання

Компонент ¹	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно ²
Весняний семестр				
Практична робота 1. Юридична етика: поняття, види, джерела	<i>3 бали</i> Практична робота не виконана або виконана не вірно	<i>7 балів</i> Виконані не всі завдання практичної роботи, не виділено джерела юридичної етики	<i>10 балів</i> Завдання виконані з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	<i>15 балів</i> Всі завдання практичної роботи виконано, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Практична робота 2. Основи законодавства про Штучний Інтелект (ШІ)	<i>3 бали</i> Практична робота не виконана або виконана не вірно	<i>7 балів</i> Виконані не всі завдання практичної роботи, не визначено суспільно-корисні та суспільно шкідливі функції цифрових технологій з елементами ШІ	<i>10 балів</i> Завдання виконані з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	<i>15 балів</i> Всі завдання практичної роботи виконано, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Практична робота 3. Правове регулювання ШІ в Україні	<i>3 бали</i> Практична робота не виконана або виконана не вірно	<i>7 балів</i> Виконані не всі завдання практичної роботи, не розкрито важливі питання теми	<i>10 балів</i> Завдання виконані з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в	<i>15 балів</i> Всі завдання практичної роботи виконано, студент добре орієнтується в

¹ Зазначити компонент сумативного оцінювання

² Зазначити розподіл балів та критерії, що зумовлюють рівень оцінки

			теоретичному матеріалі	теоретичному матеріалі
Практична робота 4. Технології ШІ у банківській сфері України	<i>3 бали</i>	<i>7 балів</i>	<i>10 балів</i>	<i>15 балів</i>
	Практична робота не виконана або виконана не вірно	Виконані не всі завдання практичної роботи, не окреслено чинники впровадження ШІ у банківський сектор економіки	Завдання виконані з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Всі завдання практичної роботи виконано, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Практична робота 5. Можливості ШІ для протидії корупції	<i>3 бали</i>	<i>7 балів</i>	<i>10 балів</i>	<i>15 балів</i>
	Практична робота не виконана або виконана не вірно	Виконані не всі завдання практичної роботи, не виділено окремі інструменти ШІ для протидії корупції	Завдання виконані з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Всі завдання практичної роботи виконано, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі
Практична робота 6. ШІ для застосування у правосудді	<i>7 балів</i>	<i>10 балів</i>	<i>20 балів</i>	<i>25 балів</i>
	Практична робота не виконана або виконана не вірно	Виконані не всі завдання практичної роботи, не окреслено важливі питання теми	Завдання виконані з незначними помилками, студент не достатньо орієнтується в теоретичному матеріалі	Всі завдання практичної роботи виконано, студент добре орієнтується в теоретичному матеріалі

Осінній семестр

5.3.Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над практичними роботами протягом занять	Протягом всього семестру
	Проходження тестування модульного контролю зі зворотнім зв'язком з викладачем	Відповідно до графіку навчального процесу
	Усний зворотний зв'язок від викладача під час написання підготовки мультимедійної презентації та виступу-інформування	До 10 тижня

Весняний семестр

5.1.Формативне оцінювання:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усне опитування після вивчення кожної теми	Після завершення вивчення теми
2	Проходження тестування з атестації та модульного контролю зі зворотнім зв'язком із викладачем	У відповідності до графіку навчального процесу
3	Проходження тестування після закінчення вивчення кожної теми для самостійного контролю знань та підготовки до складання заліку (іспиту)	Регулюється студентом самостійно
4	Захист практичних робіт	Через тиждень після їх здачі
5	Усний зворотний зв'язок від викладача під час роботи над практичними роботами упродовж занять	Упродовж всього семестру

Шкала оцінювання, що діє в Сумському національному аграрному університеті

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	Для екзамену, курсового проекту (роботи), практики, кваліфікаційної роботи	для заліку
90 – 100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
75-81		
69-74		
60-68	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

Осінній семестр

Основні джерела

Підручники, посібники

- 1) Професійна етика юриста: навчально-методичний посібник (у схемах) / за наук. ред. проф. В. С. Бліхара. Львів: ПП «Арал», 2018. 108 с. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/2357>
- 2) Коментар до кодексу суддівської етики: закони і законодавчі акти / Рада суддів України. Київ : Всеукраїнська громадська організація "Асоціація суддів України", 2016. 140 с.
- 3) Комаров, Вячеслав Васильович. Нотаріат: підручник / В. В. Комаров, В. В. Баранкова ; НЮУ ім. Я. Мудрого. Харків: Право, 2019. 416 с.
- 4) Лозовой В. О., Петришин О. В. Професійна етика юриста. Х.: Право, 2004. 176 с. URL: <https://tomorrowlawyer.org/wp-content/uploads/2017/05/Lozovoi.pdf>
- 5) Врегулювання конфлікту інтересів у судовій владі України. Програма реформування сектору юстиції «Нове правосуддя». USAID/Україна. 2017. 45 с. URL:

https://newjustice.org.ua/wpcontent/uploads/2018/02/NJ_Conflict_of_Interest_Judiciary_Report_2017_UKR1.pdf

- 6) Канавець Р.С. Професійна етика юриста. Навчальний посібник. Київ: Алерта, 2017. 148 с.
- 7) Посібник із застосування статті 5 Європейської конвенції з прав людини. Право на свободу та особисту недоторканність (оновлено 31 грудня 2019 р.), 74 с. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_5_UKR.pdf.
- 8) Посібник із застосування статті 6 Європейської конвенції з прав людини. Право на справедливий суд (кримінально-процесуальний аспект) (оновлено 31 грудня 2019 р.), 133 с. URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_6_criminal_UKR.pdf
- 9) Навчальна програма курсу «Професійна відповідальність правника». Програма реформування сектору юстиції «Нове правосуддя». USAID/Україна. 2019. 62 с. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2019/11/04/20191104142153-28.pdf>
- 10) Бангалорські принципи поведінки суддів, схвалені резолюцією Економічної та Соціальної Ради ООН від 27 липня 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_j67#Text
- 11) Кодекс суддівської етики, затверджений XI черговим З'їздом суддів України 22.02.2013р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13#Text>
- 12) Коментар до Кодексу суддівської етики. URL: <http://rsu.gov.ua/uploads/article/komentarkodeksusuddivskoietiki-edd47ed191.pdf>
- 13) Коментарі щодо Бангалорських принципів поведінки суддів. URL : <http://rsu.gov.ua/uploads/article/komentari-bangalorski-9818bfb11.pdf>
- 14) Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09 червня 2017 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001891-17#Text>
- 15) Правила професійної етики нотаріусів, затверджені наказом Міністерства юстиції України 04.10.2013 № 2104/52. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1730-13#n15>
- 16) Верховенство права: Доповідь, схвалена Венеційською Комісією на 86-му пленарному засіданні (Венеція, 25-26 березня 2011 року). URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLAD\(2011\)003rev-ukr](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDLAD(2011)003rev-ukr)
- 17) Стандарти професійної відповідальності та виклад основних обов'язків і прав прокурорів, прийняті Міжнародною асоціацією прокурорів 23 квітня 1999 р. URL: [https://www.iap-association.org/getattachment/ResourcesDocumentation/IAP-Standards-\(1\)/Ukrainian.pdf.aspx](https://www.iap-association.org/getattachment/ResourcesDocumentation/IAP-Standards-(1)/Ukrainian.pdf.aspx).
- 18) Етичний кодекс юридичного бізнесу від 02.08.2023 р. Затверджено на XX Черговому засіданні Правничої Асамблеї Асоціації правників України. URL: <https://uba.ua/ukr/news/Code-of-Ethics-for-Legal-Business>
- 19) Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
- 20) Принципи Міжнародної асоціації юристів (ІВА) щодо поведінки в соціальних мережах для юридичних професій: прийняті 24 травня 2014 року Міжнародною асоціацією юристів. URL: http://tomorrowlawyer.org/wpcontent/uploads/2017/10/IBA-International-Principles-media_ukr.pdf.
- 21) Правила професійної етики нотаріусів України: затв. наказом Міністерства юстиції України від 07.06.2021 № 2039/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0759-21#n7>
- 22) Правила етичної поведінки поліцейських: затв. наказом Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 № 1179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>
- 23) Основні принципи щодо незалежності судових органів: схвал. резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної Асамблеї ООН від 29.11.1985 та 13.12.1985. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201
- 24) Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятий Резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_282_14

- а. Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів: затв. Всеукраїнською конференцією прокурорів від 27.04.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0001900-17#Text>
- 25) Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 р. (з наступ. змінами і доп.). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343
- 26) Висновок № (2013) 16 Консультативної ради європейських суддів «Про відносини між суддями та адвокатами»: прийнятий на 14-му пленарному засіданні КРЕС (м. Страсбург, 13-15 листопада 2013 р.). URL: <https://court.gov.ua/userfiles/KRES%20Vusnovok.pdf>
- 27) Висновок № 13 (2018) Консультативної ради європейських прокурорів (КРЕП) «Незалежність, підзвітність та етика прокурорів» від 23 листопада 2018 року. <https://rm.coe.int/opinion-13-ccpe-2018-ukr/1680939322>
- 28) Берназюк Ян. Поняття зловживання процесуальними правами в адміністративному судочинстві та його вплив на довіру до судової гілки влади // Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління expert: Paradigm of law and public administration № 5 (17) – жовтень 2021 – С. 23-39. <https://maup.com.ua/assets/files/expert/17/2.pdf>
- 29) Берназюк Ян. Незалежність судової гілки влади та історичні атрибути судочинства: між консервативністю та інноваційністю» (Національна школа суддів України, Підготовка та підвищення рівня кваліфікації помічників суддів; 17 травня 2023 року) https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/3_presentation_bernaziuk_independent_tribunal.pdf
- 30) Берназюк Ян. Процесуальні питання запобігання зловживання процесуальними правами у залі судового засідання (05.10.2023) https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/abuse_process_bernaziuk.pdf
- 31) Берназюк Ян. Добросовісність учасників судового процесу та запобігання зловживання процесуальними правами (31.01.24) https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/good_faith_abuse_process_bernaziuk.pdf

Додаткові джерела

- 32) Бондар Н.А., Шпак А.І. Добросовісність як принцип діяльності правника. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука" Серія: "Юридичні науки". 2023. №10 (68) URL: <https://www.inter-nauka.com/issues/law2023/10/>
- 33) Бондар Н.А., Міщенко М.С. Свобода як правова цінність: природа та особливості. Аналітично-порівняльне правознавство. 2023.№5. С. 26-31. URL: https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/10/APP_05_2023_FINAL.pdf DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.05.3>
- 34) Бондар Н.А., Стрельник В.В. Методологія наукового дослідження теоретико-правових факторів впливу на розвиток юридичної освіти в умовах глобалізації. Юридичний науковий електронний журнал, 2023 р. №2. URL: www.lsej.org.ua.
- 35) Бондар Н.А., Стрельник В.В. Перспективи використання технології blockchain для вдосконалення національної моделі юридичної освіти. Приватне та публічне право, 2022 №4. С. 3-7. DOI 10.32845/2663-5666.2022.4.1 URL: <http://pp-law.in.ua/index.php/4-2022>
- 36) Бондар Н.А. Юридична освіта в глобальному контексті: можливості та виклики. Visegrad Journal on Human Rights. 2021. №4. С. 37-40. URL: https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2021/11/VJHR_4_2021.pdf
- 37) Подорожна, Т. Юридична відповідальність як гарантія конституціоналізації правового порядку. Право України. 2016. №8. С. 107-115.
- 38) Шестопалова, Л. Позитивна юридична відповідальність. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право : науковий журнал. 2017. № 5. С. 5-12

- 39) Давиденко С. В. Питання добросовісності суддів у практиці Європейського суду з прав людини. Modern directions of scientific research development : the 1st International scientific and practical conference (July 7-9, 2021). VoScience Publisher, Chicago, USA. 2021. С. 225-234.
- 40) Давиденко С. В., Сливна В. А. Щодо питання про дію принципу презумпції невинуватості у дисциплінарному провадженні. Проблеми законності : зб. наук. праць / відп. ред. А. П. Гетьман. Харків : Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. Вип. 156. С. 130-142.

Інтернет ресурси

1. Загальнодержавна інформаційна мережа з питань європейського права. URL: https://minjust.gov.ua/azu_es_4_1
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/2116>
3. Бібліотека Сумського національного аграрного університету. URL: <https://library.snau.edu.ua/>

Методичне забезпечення

Етичні стандарти правничої діяльності та основи правового регулювання штучного інтелекту. Частина 1. Конспект лекцій для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання за спеціальності 081 Право за освітньою програмою «Право», протокол №5 від 7 травня 2024 р.

Етичні стандарти правничої діяльності та основи правового регулювання штучного інтелекту. Частина 2. Конспект лекцій для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання за спеціальності 081 Право за освітньою програмою «Право», протокол №5 від 7 травня 2024 р.

Весняний семестр

2.1. Основні джерела

2.1.1. Підручники посібник

1. Гребеньков Г.В., Фіолевський Д.П. Юридична етика : Навч. посіб. К.:Алерта, 2005. 211 с.
2. Кацавець Р.С., Кацавець Г.М. Мова у професії юриста : Підручник. К.:Алерта, 2005. 284 с.

2.1.2. Методичне забезпечення

2.1.3. Інші джерела

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р// ВВР, 1996, № 30, ст. 141.

Кримінальний кодекс України. Кодекс України; Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

Текст проекту нового кримінального Кодексу. URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code>.

Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (**ARTIFICIAL INTELLIGENCE ACT**). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32024R1689>.

Proposal for a Regulation of The European Parliament and of The Council Laying Down Harmonised Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) And Amending Certain Union Legislative Acts. COM/2021/206 final. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52021PC0206>.

Amendments adopted by the European Parliament on 14 June 2023 on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on laying down harmonized rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act) and amending certain Union legislative acts (COM(2021)0206 – C9-0146/2021 – 2021/0106(COD)). URL: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0236_EN.html.

European Council meeting Conclusions (23 and 24 June 2022). URL: https://www.consilium.europa.eu/media/57442/2022-06-2324-euco-conclusions-en.pdf?fbclid=IwAR06sBgyr5Ss1owQB6oUo-SiqBZpB56e8iogkBNB1wUZfCr0-tcNifh_uY.

An official website of the European Union, (1993). Accession criteria. European Commission - Enlargement - Accession criteria (Copenhagen criteria). URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/accession-criteria_en.

Проект Закону про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу «Цифрова Європа». 2926-IX від 23.02.2023 (2021–2027). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41298>.

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), Recommendation of the Council on Artificial Intelligence, OECD/LEGAL/0449 (2019). URL: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0449>.

Official Journal of the European Union, L 150, 9 June 2023. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2023:150:TOC>.

Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>.

Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану. Постанова Національного банку України від 24.02.2022 № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>.

Проект Закону про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу “Цифрова Європа” (2021 – 2027) № 2926-IX від 23.02.2023. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41298>.

An official website of the European Union, (1993). Accession criteria. European Commission - Enlargement - Accession criteria (Copenhagen criteria). Retrieved from: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/glossary/accession-criteria_en.

European Council meeting Conclusions (23 and 24 June 2022). Retrieved from: https://www.consilium.europa.eu/media/57442/2022-06-2324-euco-conclusions-en.pdf?fbclid=IwAR06sBgyr5Ss1owQB6oUo-SiqBZpB56e8iogkBNB1wUZfCr0-tcNifh_uY.

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), Recommendation of the Council on Artificial Intelligence, OECD/LEGAL/0449 (2019). Retrieved from: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/oecd-legal-0449>.

Official Journal of the European Union, L 150, 9 June 2023. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2023:150:TOC>.

2.2. Додаткові джерела

Беспалько І.Л., Завгородня А.С., Кужель К.С. Штучний інтелект у кримінальному процесі. Практичне застосування через призму закордонного досвіду. Юридичний науковий електронний журнал. № 10/2021. С. 473-476. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-10/124>. URL: http://www.lsej.org.ua/10_2021/126.pdf.

Барбашин С. Штучний інтелект: проблеми та перспективи правового регулювання в Україні та ЄС. Право України. 2023. URL: <https://pravo.ua/shtuchnyi-intelekt-problemy-ta-perspektyvu-pravovoho-rehulivannia-v-ukraini-ta-ies>.

Глоба К., Вахліс І. Закон України «Про штучний інтелект»: він є? Юридична газета. 2023. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/-zakon--ukrayini-pro-shtuchniy-intelekt-vin-e.html>.

Зицик С. Г. Правове регулювання використання штучного інтелекту в Україні. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 5. С. 44-47. URL: <http://lsej.org.ua/index.php/arkhiv-nomeriv?id=162>.

Зозуляк О.І. Штучний інтелект як об'єкт цивільно-правового регулювання. Доктрина приватного права: традиції та сучасність. 2022. С. 95-103.

Klochko A, Kurylo M, Rohovenko O, et al. (2024). The legal regulation of artificial intelligence security in Ukrainian banking. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*. Vol. 8, #2. P.1-14. <https://doi.org/10.24294/jipd.v8i2.2582>. URL: <https://systems.enpress-publisher.com/index.php/jipd/article/view/2582/2129>.

Klochko A.M., Zelenskyi O.M. Exploring the capacity of AI technologies to combat corruption. Юридичний науковий електронний журнал. № 2/2024 P. 493-497. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-2/122>. URL: http://lsej.org.ua/2_2024/124.pdf.

Klochko A. Удосконалення законодавства України щодо регулювання технологій штучного інтелекту в банківській сфері в умовах євроінтеграції (in Ukrainian). Improvement of the legislation of Ukraine regarding the regulation of AI technologies in the banking sphere in the conditions of European integration. Section in the collective monograph on the topic: "The Modern Paradigm of Public and Private Law in the Conditions of Sustainable Development". ISMA University of Applied Sciences, Sumy National Agrarian University, 2023. P. 333-352. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/362>. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-331-6-15>.

Kostenko, O.M., Bieliakov, K.I., Tykhomyrov, O.O. et al. "Legal personality" of artificial intelligence: methodological problems of scientific reasoning by Ukrainian and EU experts. Springer. February 2023. *AI & Soc.* URL: 10.1007/s00146-023-01641-0. URL: <https://www.springerprofessional.de/en/legal-personality-of-artificial-intelligence-methodological-prob/24008090>.

Клочко А.М., Шморгун Я.О. Стан та перспективи розвитку технологій штучного інтелекту у сфері банківської діяльності в Україні. Юридичний науковий електронний журнал Запорізького національного університету, № 4, 2023. Стор. 482-486. URL: http://www.lsej.org.ua/4_2023/117.pdf.

Клочко А.М. Стан впровадження технологій штучного інтелекту у сфері банківської діяльності України в умовах дії правового режиму воєнного стану. Матеріали науково-практичної конференції викладачів, аспірантів та студентів Сумського НАУ (25-28 квітня 2023 р.). – Суми, 2023. – С. 623.

Позова Д. Д. Перспективи правового регулювання штучного інтелекту за законодавством ЄС. Часопис цивілістики. 2017. Вип. 27. С. 116-120.

Правове регулювання Штучного Інтелекту. Яким шляхом рухатись. Комітет Верховної Ради України з питань цифрової трансформації. 2023. URL: https://www.rada.gov.ua/news/news_kom/239849.html.

Прилипчук В.Г., Баранов О.С., Гиляка О.С. Проблема правового регулювання у сфері штучного інтелекту в контексті розвитку законодавства Європейського союзу. Вісник Національної академії правових наук України. № 2, 2022. DOI: 10.31359/1993-0909-2022-29-2-35. URL: <http://visnyk.kh.ua/uk/article/problema-pravovogo-regulyuvannya-u-sferi-shtuchnogo-intelektu-v-konteksti-rozvitku-zakonodavstva-yeuropeyskogo-soyuzu>.

Стащук О.В., Мартинюк Р. (2021). Специфіка застосування когнітивних технологій та штучного інтелекту в сучасній банківській діяльності. Економічний форум, 1(3), 134–138. DOI: 10.36910/6775-2308-8559-2021-3-19. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/economic_forum/article/view/240.

Шамуг А. Завдяки алгоритму машинного навчання і великим даним перевіряють звіти і збирають відомості про пошкоджену війною інфраструктуру в Україні. Офіційний веб сайт ПРООН в Україні. 3 липня, 2022р. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/blog/ukraine-machine-learning-algorithms-and-big-data-scans-used-identify-war-damaged-infrastructure>.

Шевченко А.І. та інші. Щодо проєкту стратегії розвитку штучного інтелекту в Україні на 2022 – 2030 рр. ISSN 2710 – 1673 Artificial Intelligence 2022 № 1. URL: https://www.slyusar.kiev.ua/AI_2022-1-1_ua.pdf.

Amendments adopted by the European Parliament on 14 June 2023 on the proposal for a regulation of the European Parliament and of the Council on laying down harmonized rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act) and amending certain Union legislative acts (COM(2021)0206 – C9-0146/2021 – 2021/0106(COD)). Retrieved from: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0236_EN.html.

Fares, O.H., Butt, I. & Lee, S.H.M. (2022). Utilization of artificial intelligence in the banking sector: a systematic literature review. J Financ Serv Mark. Retrieved from: <https://doi.org/10.1057/s41264-022-00176-7>.

Matthias Matthijs (2022). Ukraine Could Become an EU Member. What Would That Mean? Retrieved from: <https://www.cfr.org/in-brief/ukraine-could-become-eu-member-what-would-mean>.

Proposal for a Regulation of The European Parliament and of The Council Laying Down Harmonized Rules on Artificial Intelligence (Artificial Intelligence Act) And Amending Certain Union Legislative Acts. COM/2021/206 final. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex:52021PC0206>.